

CALIFICAREA INFRACTIUNILOR SĂVÂRȘITE DE CĂTRE UN GRUP CRIMINAL ORGANIZAT

Stanislav COPETCHI,

doctor în drept, conferențiar universitar,

Departamentul Drept penal,

Facultatea de Drept,

Universitatea de Stat din Moldova

ORCID ID: 0000-0003-1822-4953

Summary. *In the present study are identified the rules for qualifying crimes committed by an organized criminal group. It is pointed out that regardless of the role played in the commission of the crime, all members of the organized criminal group are responsible as co-perpetrators. Correspondingly, for example, the person who contributes to the commission of the crime through advice, indications, etc. it must be appreciated as an author, not as an accomplice. If the article in the Special Part of the Criminal Code contains the qualifying sign "by an organized criminal group" then the qualification will be made in accordance with this sign, without the additional invocation of art. 46 CP RM. If the article of the Special Part of the Criminal Code does not contain such a sign, then in the qualification, together with the incriminating norm, will be applied additionally art. 46 CP RM. It is pointed out that the aggravating circumstance "of two or more persons" does not constitute a form of expression of the organized criminal group. Conversely, the organized criminal group does not represent any of the hypotheses of the crime committed "by two or more persons". The two legal categories do not even intersect. They exclude each other. Therefore, the aggravating circumstantial sign "of two or more persons" should in no case be applied to the qualification in the event that the offense is committed by an organized criminal group.*

Key-words: *qualification of crimes, organized criminal group, comparative study, judicial practice.*

Conform art. 46 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) „grupul criminal organizat este o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni [1]”.

Din norma citată se desprind următoarele trăsături definitorii ale grupului criminal organizat: a) constituie o reuniune de persoane; b) formează o reuniune stabilă de persoane; c) este o reuniune organizată în

prealabil; d) scopul reuniunii rezidă în comiterea uneia sau mai multor infracțiuni.

În cele ce urmează, nu vom insista pe examinarea propriu-zisă a acestor trăsături, ci vom încerca să punctăm asupra unor reguli de calificare a infracțiunilor comise de către un grup criminal organizat.

Primo – indiferent de rolul executat la săvârșirea infracțiunii, toți membrii grupului criminal organizat răspund în calitate de coautori.

În cazul infracțiunii comise de către un grup criminal organizat nu distingem între participanți mijlociți și participanți nemijlociți. Nu mai atestăm o divizare a participanților în: autor, organizator, instigator și complice. În caz contrar, dispare limita de demarcare între „grupul criminal organizat” și „participația complexă” (forme ale participației penale).

Prin urmare, așa participanți ca „organizatorul”, „instigatorul” și „complicele” sunt străini (neferenți) grupului criminal organizat drept formă a participației penale. Corespunzător, de pildă, persoana care contribuie la săvârșirea infracțiunii prin sfaturi, indicații etc. trebuie apreciată în postura de autor, ci nu de complice. Desigur, instanța de judecată va putea ține cont de rolul efectiv executat de fiecare membru al grupului criminal organizat în procesul individualizării pedepsei penale. Cert e că la încadrarea conduitei membrilor grupului criminal organizat nu se poate face uz de prevederile alin. (3)-(5) art. 42 CP RM.

Practica însă, demonstrează că, uneori, la încadrarea infracțiunilor comise de către un grup criminal organizat, se invocă una dintre normele specificate la alin. (3)-(5) art. 42 CP RM. De exemplu, într-o speță [2] instanța a încadrat acțiunile inculpatului T.A. în baza alin. (3) art. 42, lit. b) alin. (3) art. 187 CP RM (organizare la jaf comis de către un grup criminal organizat).

În plan comparat, regula de calificare sus-indicată este consemnată expres în textul legii penale. Bunăoară, alin. (5) art. 26 din Codul penal al Lituaniei stabilește: „Se consideră că membrii unei asocieri criminale răspund penal în calitate de autori [...] indiferent de rolurile lor în săvârșirea unei fapte penale [...] [3]”. Acest lucru este prevăzut și mai tranșant în dispoziția alin. (9) art. 16 din Codul penal al Republicii Belarus: „Participanții unui grup criminal organizat și a unei organizații criminale sunt recunoscuți drept autori, indiferent de rolul îndeplinit la săvârșirea infracțiunii [4]”. Considerăm că, o prevedere cu un conținut similar, trebuie inserată în textul Codului penal moldav.

În consecință, avându-se în vedere că toți participanții unui grup criminal organizat răspund în calitate de autori, la încadrarea celor săvârșite de către membrii grupului criminal organizat nu este necesară trimiterea

la art. 42 CP RM. Același fapt este punctat în literatura de specialitate [5, p. 296]. Acest lucru este valabil atât pentru ipoteza în care, în conținutul articolului este prezent semnul circumstanțial agravant „săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat sau de o organizație criminală”, cât și în ipoteza în care un asemenea semn calificativ lipsește.

Secundo – se impune să răspundem la următoarele întrebări: este necesară invocarea art.46 CP RM la calificarea infracțiunilor săvârșite de către un grup criminal organizat? Este, în genere, norma înscrisă în textul acestui articol una de extindere a incriminării?

Răspunzând la aceste întrebări consemnăm asupra existenței a două ipoteze (una vizează consacrarea în textul normei de incriminare a semnelui circumstanțial agravant „de un grup criminal organizat” sau „de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală”, iar alta presupune lipsa unui atare semn calificativ în textul normei incriminatorii). Corespunzător, soluțiile de calificare (privind aplicarea sau neaplicarea art. 46 CP RM) diferențiază în cele două ipoteze.

Așadar, dacă articolul din Partea Specială a Codului penal conține semnul calificativ „de un grup criminal organizat” (e.g. lit. b) alin. (2) art. 278 CP RM) ori semnul calificativ „de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală” (e.g. lit. k) alin. (2) art. 151 CP RM), atunci calificarea se va face în corespundere cu acest semn, fără invocarea suplimentară a art. 46 CP RM. De exemplu, fapta de răpire a unei persoane comisă de un grup criminal organizat trebuie calificată doar potrivit lit. a) alin. (3) art. 164 CP RM, aceasta deoarece art. 164 CP RM conține semnul calificativ „de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală”. Aplicarea concomitentă a normei ce cuprinde semnul calificativ enunțat, precum și a normei de la art. 46 CP RM „ar da o dublă valență juridică uneia și aceleiași împrejurări [5, p. 296]”. Respectiv, o asemenea dublare nu facilitează, ci îngreunează soluția de calificare. În consecință, nu suntem de acord cu soluția de calificare dată într-un caz din practica judiciară autohtonă [6], prin invocarea art. 46 CP RM alături de lit. b), d) alin. (4) art. 217¹ CP RM. Precizăm că lit. b) de la alin. (4) art. 217¹ CP RM agravează răspunderea atunci când infracțiunea este comisă, *inter alia*, de către un grup criminal organizat.

În opoziție, sunt ilustrative următoarele observații critice făcute de instanța de judecată, într-un caz practic, asupra învinuirii formulate de acuzatorul de stat: „potrivit învinuirii aduse inculpaților de către acuzatorul de stat, inculpaților le este incriminată săvârșirea infracțiunii prin participare sub forma grupului criminal organizat, fiindu-le incriminate prevederile art. 46 CP RM. [...] construcția legală a lit. b) alin. (3) art.

186 CP RM cuprinde inclusiv și prevederea sub forma agravantei „comiterea infracțiunii de către un grup criminal organizat”. Așadar, urmare a constatării comiterii de către inculpați a infracțiunii de furt în cadrul unui grup criminal organizat, instanța, întru evitarea dublei incriminări, va reține agravanta grupului criminal organizat în acțiunile inculpaților, prevăzută de însuși norma articolului incriminat [7]”. Același lucru a fost punctat de instanța de apel: „încadrarea juridică a faptelor inculpaților P.A., P.S. și G.A. de către organul de urmărire penală, cu mențiunea art. 46 CP RM, alături de norma de incriminare de la lit. b) alin. (3) art. 186 CP RM, constituie o dublă incriminare [8]”.

Totuși, precizăm că aplicarea concomitentă a art. 46 CP RM și a normei incriminatoare, ce cuprinde semnul circumstanțial agravant „de către un grup criminal organizat”, nu reprezintă o dublă incriminare (așa cum a punctat instanța, în cea din urmă speță). Or, norma de la art. 46 CP RM nu este una de incriminare, ci una de extindere a incriminării (*i.e.* este o normă generală, dar aferentă unei norme incriminatorii). Mai exact, în atare ipoteză, aplicarea art. 46 CP RM este o operațiune nenecesară. În acest caz, atestăm o dublare a soluției de calificare (aceeași soluție de calificare se invocă în mod repetat), nu însă o dublă incriminare.

Dacă articolul Părții Speciale a Codului penal nu conține un atare semn (*i.e.* „de un grup criminal organizat” ori „de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală”), atunci la calificare, pe lângă norma incriminatoare, se va reține suplimentar art. 46 CP RM. De exemplu, infracțiunea de contrabandă comisă de un grup criminal organizat trebuie calificată potrivit art. 46 și una dintre normele înscrise la art. 248 CP RM. Iar acest lucru este necesar pentru a accentua că infracțiunea a fost comisă de către un grup criminal organizat, nefiind prezentă o altă formă a participației penale sau a pluralității de făptuitori. Respectiv, în această ipoteză, norma de la art. 46 CP RM devine una de extindere a incriminării, fiind necesară invocarea acesteia la calificare.

Tertio – care trebuie să fie soluția de calificare în situația în care este creat un grup criminal organizat fără ca acesta să fi recurs la săvârșirea vreunei infracțiuni?

Ab initio, reiterăm că, scopul creării unui grup criminal organizat constă în „comiterea uneia sau mai multor infracțiuni”. Crearea (formarea) unui grup criminal organizat nu constituie un scop în sine. Cu alte cuvinte, grupul criminal organizat nu este creat de dragul creării, ci în scopul săvârșirii de infracțiuni.

În mod normal, crearea unui grup criminal organizat fără ca acesta să fi recurs la săvârșirea vreunei infracțiuni trebuie calificată ca *pregătire*

la infracțiunea în scopul săvârșirii căreia a și fost creat grupul criminal organizat. Dacă grupul criminal organizat a fost creat în vederea săvârșirii unei infracțiuni, iar legea penală agravează răspunderea pentru săvârșirea infracțiunii de către o atare formă a participației penale, prin instituirea unui semn circumstanțial agravant, cele comise trebuie apreciate drept pregătire la infracțiune, cu semnul calificativ respectiv.

În plan comparat, atestăm modele legislative în care această regulă este consfințită în mod expres. De pildă, în acord cu prevederile art.34.7 din Codul penal al Republicii Azerbaidjan „Crearea unui grup criminal organizat atrage răspundere pentru pregătire la acea infracțiune pentru săvârșirea căreia a fost creat grupul [9]”.

De remarcat că, în legislațiile altor state, simpla creare a unui grup criminal organizat este considerată infracțiune consumată, formând conținutul unei *nomen juris* distincte. Bunăoară, conform alin. (1) art. 367 din Codul penal al României constituie infracțiune „[...] constituirea unui grup infracțional organizat [...] [10]”.

Și în legislația Republicii Moldova, în unele cazuri, crearea unor grupuri criminale organizate în scopul săvârșirii unor infracțiuni, fără să fi fost comisă vreo infracțiune, poate constitui o infracțiune distinctă, în formă consumată. De exemplu, fapta de organizare a unor bande armate în scopul atacării persoanelor juridice sau fizice constituie infracțiune de banditism (art.283 CP RM). Precizăm că, „banda armată reprezintă o specie a grupului criminal organizat [11, p.572]”. Tot așa, crearea sau conducerea unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist trebuie calificată de sine stătător potrivit alin. (2) art. 284 CP RM. Dacă au fost comise infracțiuni cu caracter terorist, la calificare se vor reține și normele care incriminează respectivele fapte. Dacă infracțiunea cu caracter terorist, din cauze independente de voința făptuitorilor, nu a fost comisă, acțiunile infracționale vor fi calificate, pe lângă norma de la alin. (2) art. 284 CP RM, ca pregătire sau tentativă la infracțiunea cu caracter terorist care urma a fi comisă sau care a început a fi comisă.

Quarto – care este coraportul între „infracțiunea comisă de către un grup criminal organizat” și „infracțiunea comisă de două sau mai multe persoane”, din perspectiva calificării juridico-penale?

Studiul practicii judiciare în sfera ce vizează infracțiunile comise de către un grup criminal organizat demonstrează prezența unor probleme de încadrare. În special, se observă tendința îngrijorătoare de suprapunere a celor două ipoteze. De exemplu, într-o speță, desprinsă din practica judiciară autohtonă, instanța a încadrat cele săvârșite de inculpat în baza

alin. (2) art. 42, art. 46, lit. b) alin. (2) art. 290 CP RM. În speță, instanța a reținut că „*trei inculpați, membri ai unui grup criminal organizat, purtau, păstrau, procurau și comercializau arme de foc și muniții, fără autorizația corespunzătoare* [12]”.

Nu susținem respectiva soluție de calificare. Precizăm că norma de la lit. b) alin. (2) art. 290 CP RM reglementează răspunderea pentru purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea armelor de foc, precum și sustragerea lor, cu excepția armei de vânătoare cu țevă lisă, sau a munițiilor fără autorizația corespunzătoare, atunci când fapta este comisă „de două sau mai multe persoane”.

În *primul rând*, provoacă reticență faptul invocării normei consemnate la alin. (2) art. 42 CP RM (*i.e.* normă ce definește autorul infracțiunii). În speță, cei trei inculpați au acționat în postura de membri ai unui grup criminal organizat. Subliniem însă, că în cazul infracțiunii comise de către un grup criminal organizat toți membrii acesteia îndeplinesc rolul de autori. Prin urmare, nu este necesar să se rețină la calificare alin. (2) art. 42 CP RM.

În *al doilea rând*, incorect a fost reținută la calificare lit. b) alin. (2) art. 290 CP RM; or, semnul circumstanțial agravant „de două sau mai multe persoane” nu cuprinde și ipoteza săvârșirii infracțiunii de către un grup criminal organizat. Acest lucru este subliniat, în mod implicit, de către legiuitor, atunci când distinge în textul normelor incriminatoare ipoteza infracțiunii săvârșite „de două sau mai multe persoane” de ipoteza infracțiunii comise „de către un grup criminal organizat”. Nu în zadar această distincție este consacrată la nivel legislativ. Corespunzător, aceasta trebuie respectată întocmai.

Persoana abilitată să aplice legea penală însă, în mod neclar, a reținut la calificare norme penale care se exclud reciproc: art. 46 CP RM (normă care definește grupul criminal organizat), pe de o parte, și **lit. b) alin. (2) art. 290 CP RM** (normă care prevede semnul circumstanțial agravant „de două sau mai multe persoane”), pe de altă parte.

Constatăm că, în lipsa semnelui circumstanțial agravant „de către un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală” cele săvârșite nu pot fi încadrate decât conform normei de la alin. (1) art. 290 CP RM. În această situație, încadrarea celor săvârșite în tiparul lit. b) alin. (2) art. 290 CP RM ar însemna nesocotirea principiului legalității incriminării, sub aspectul ignorării regulii, potrivit căreia „se interzice aplicarea legii penale prin analogie, precum și interpretarea extensivă defavorabilă a legii penale”.

Mai mult, este inadmisibilă calificarea celor comise sub imperiul semnului circumstanțial agravant „de două sau mai multe persoane” (înscris la lit. b) alin. (2) art. 290 CP RM) chiar dacă infracțiunea comisă de către un grup criminal organizat denotă mult mai mare pericol social ca infracțiunea comisă de două sau mai multe persoane. Până la o eventuală remaniere legislativă, concretizată în instituirea în textul art. 290 CP RM a circumstanței agravante „de către un grup criminal organizat” sau, după caz, a circumstanței agravante „de către un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală”, cele comise necesită a fi încadrate, de fiecare dată, potrivit alin. (1) art. 290 CP RM.

În definitivă, cele comise de către cei trei inculpați urmau a fi încadrate în baza art. 46, alin. (1) art. 290 CP RM.

Problema de calificare reliefată *supra* este sesizată și în alte cazuri. De exemplu, aceasta este actuală la încadrarea juridico-penală a infracțiunilor de contrabandă săvârșite de către un grup criminal organizat. Într-o speță [13], instanța a calificat fapta de contrabandă comisă de o atare formă a participație penale potrivit alin. (2) art. 42, art. 46, lit. b), d) alin. (5) art. 248 CP RM, adică autorat la contrabanda săvârșită de către un grup criminal organizat, de două sau mai multe persoane, în proporții deosebit de mari (variantă legislativă în vigoare la data săvârșirii faptei).

În altă speță [14], instanța a încadrat cele săvârșite de inculpați în baza alin. (2) art. 42, art. 46, lit. b) alin. (5) art. 248 CP RM, adică autorat la contrabanda săvârșită de către un grup criminal organizat, de două sau mai multe persoane (variantă legislativă în vigoare la data săvârșirii faptei).

În cele două soluții de calificare, provoacă nedumerire, în special, reținerea concomitentă a **art. 46** și a **lit. b)** alin. (5) art. 248 CP RM; or, cele două norme sunt incompatibile. Circumstanța „de două sau mai multe persoane” nu constituie formă de exprimare a grupului criminal organizat. Și invers, grupul criminal organizat nu reprezintă niciuna dintre ipotezele infracțiunii săvârșite „de două sau mai multe persoane”. Cele două categorii juridice nici măcar nu se intersectează. Ele se exclud reciproc. Grupul criminal organizat constituie formă a participației penale. *Per a contrario*, circumstanța agravantă „de două sau mai multe persoane” nu evoluează pe post de formă a participației penale. Doar în calitate de excepție, aceasta se poate intersecta cu participația simplă și participația complexă (în cazul celei din urmă fiind necesar ca latura obiectivă a infracțiunii să fie executată parțial sau integral de către cel puțin doi participanți). Constatăm că, ca conținut, infracțiunea săvârșită de către un grup criminal organizat este mai mult decât infracțiunea comisă „de două sau mai multe persoane”.

Revenind la soluțiile de calificare date în cele două spețe, ținând cont de cele reliefate *supra*, considerăm că cele comise urmau a fi încadrate în baza: art. 46, lit. d) alin. (5) art. 248 CP RM (în prima speță), și, art. 46, alin. (1) art. 248 CP RM (în cea de-a doua speță).

Semnul circumstanțial agravant „de două sau mai multe persoane” în niciun caz nu trebuie reținut la calificare. Aceasta chiar dacă cele săvârșite necesită a fi încadrate potrivit unei norme incriminatoare mai blânde, în condițiile în care, *de facto*, infracțiunea comisă de către un grup criminal organizat comportă un grad prejudiciabil mult mai înalt comparativ cu infracțiunea săvârșită de către două sau mai multe persoane. Pe de o parte, este limpede că contrabanda săvârșită de către un grup criminal organizat este mult mai prejudiciabilă ca contrabanda comisă de două sau mai multe persoane. Pe de altă parte, remarcăm că legiuitorul a omis să instituie în textul art. 248 CP RM a unui semn circumstanțial menit să agraveze răspunderea penală pentru contrabanda săvârșită de către un grup criminal organizat. În această conjunctură legislativă reiese, în mod paradoxal, că contrabanda săvârșită de un grup criminal organizat este supusă unui regim sancționator mai blând comparativ cu contrabanda comisă de două sau mai multe persoane; or, în cea din urmă ipoteză cele săvârșite formează o variantă-agravată de infracțiune. Nu același lucru sesizăm în cazul contrabandei săvârșite de către un grup criminal organizat.

Încercând să evite vidul legislativ existent, într-o speță practică, instanța a ținut să sublinieze următoarele: „acțiunile inculpatului S.A. au fost încadrate juridic în baza art. 46, lit. b) alin. (5) art. 248 CP RM, cu indicii calificativi – contrabandă, adică trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a bunurilor [...], săvârșită de mai multe persoane în cadrul grupului criminal organizat (sublinierea ne aparține – *n.a.*) [15]”. Nu susținem asemenea formulări. Subliniem că ipoteza infracțiunii comise de două sau mai multe persoane trebuie deosebită de ipoteza infracțiunii comise de un grup criminal organizat. Dacă acest lucru l-a făcut legiuitorul, corespunzător, trebuie făcut și de cel ce califică în mod oficial infracțiunea. Suprapunerea celor două ipoteze nu are decât să semnifice aplicarea prin analogie a legii penale. Altfel nu poate fi catalogată o operațiune, constând în calificarea unei infracțiuni comise de către un grup criminal organizat potrivit unei norme ce conține semnul calificativ „de două sau mai multe persoane”. Și viceversa: o infracțiune săvârșită de către două sau mai multe persoane nu poate, automat, să implice prezența grupului criminal organizat. Și chiar dacă implică, accentuăm că ipoteza infracțiunii comise de către un grup criminal organizat nu cuprinde și ipoteza infracțiunii co-

mise de două sau mai multe persoane. Prima noțiune este mult mai largă ca cea din urmă.

Evident, la încadrarea infracțiunii comise de către un grup criminal organizat (atunci când norma de incriminare nu agravează răspunderea penală pentru infracțiunea comisă de o atare formă a participației penale), instanța de judecată va considera drept circumstanță agravantă (în sensul lit. c) alin. (1) art. 77 CP RM) „săvârșirea infracțiunii prin orice formă de participație”. Chiar și așa, contrabanda săvârșită de către un grup criminal organizat (și nu doar contrabanda) este tratată de către legiuitorul moldav mai blând ca contrabanda săvârșită de două sau mai multe persoane.

Tocmai din acest considerent, cel mai probabil, persoanele abilitate cu aplicarea legii penale recurg la calificarea celor săvârșite potrivit normei ce cuprinde semnul circumstanțial agravant „de două sau mai multe persoane” în condițiile în care infracțiunea de contrabandă este săvârșită de către un grup criminal organizat. Chiar dacă o atare soluție de calificare, în mare parte, ar corespunde principiului echității, totuși, aceasta este în disonanță completă cu principiul legalității incriminării, practicianul aplicând legea penală prin analogie.

Pentru a fi evitate asemenea soluții de calificare nocive, se impune, în mod stringent, completarea art. 248 CP RM cu un nou alineat (8), care să conțină semnul circumstanțial agravant „de către un grup criminal organizat sau de o organizație criminală”.

O sugestie *de lege ferenda* similară întâlnim și în doctrină. De această dată argumentele sunt altele: „[...] inserarea unui astfel de element circumstanțial agravant va permite promovarea unei lupte mai acerbe și mai eficiente cu fenomenul contrabandei săvârșite de grupurile și organizațiile criminale. În prezent nu putem nega existența unei legături strânse între contrabandă și criminalitatea organizată. Or, una dintre sursele de existență ale membrilor organizațiilor criminale o constituie veniturile obținute din comercializarea mărfurilor de contrabandă [16, p.241]”.

Același lucru se impune în cazul infracțiunii prevăzute la art. 290 CP RM, precum și în cazul altor articole din Partea Specială a Codului penal. De principiu, considerăm că această circumstanță agravantă (*i.e.* săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat) trebuie să se regăsească practic în toate articolele Părții Speciale a Codului penal care (*i*) cuprind semnul calificativ „de două sau mai multe persoane” și (*ii*) sunt compatibile cu criminalitatea organizată.

Reiterăm că circumstanțe agravante similare regăsim și în conținutul altor articole din Partea Specială a Codului penal, inclusiv, în cadrul acelor

articole unde este consfințită, inclusiv, circumstanța agravantă „de două sau mai multe persoane”.

Quinto – la încadrarea infracțiunilor săvârșite de către un grup criminal organizat se impune ca persoana abilitată cu aplicarea legii penale să indice (într-o manieră concretă, nu însă abstractă) împrejurările de fapt care marchează prezența unei infracțiuni comise de către un grup criminal organizat, și nu de către o altă reuniune de persoane. Acest lucru se impune, mai cu seamă, în vederea delimitării infracțiunii săvârșite de către un grup criminal organizat de infracțiunea comisă de două sau mai multe persoane (avem în vedere, în special, situația când, cele două ipoteze implică consfințirea lor în textul normei incriminatorii, în calitate de semn circumstanțial agravant). În alte cazuri (*i.e.* atunci când textul normei de incriminare nu cuprinde semnul calificativ „de două sau mai multe persoane”) identificarea/neidentificarea trăsăturilor *in concreto* a grupului criminal organizat poate determina calificarea celor comise în tiparul componentei de bază.

Constatăm că, stabilirea existenței grupului criminal organizat poate să comporte o dublă semnificație: (*i*) are importanță în planul calificării infracțiunilor (atunci când săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat reprezintă semn calificativ, sau în unele cazuri – semn constitutiv în cadrul componentei de bază), ori (*ii*) are relevanță în planul aplicării pedepsei din perspectiva individualizării ei (atunci când săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat nu apare pe post de semn calificativ și nici în postura de semn constitutiv în cadrul componentei de bază).

Evident, cea dintâi semnificație este mult mai esențială. Or, în acest caz, săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat reprezintă semn constitutiv. Respectiv, are însemnătate în planul calificării corecte a infracțiunii. Prin urmare, este imperios să se identifice că infracțiunea a fost comisă de o atare formă a participației penale. După cum e și firesc, acest lucru se realizează prin stabilirea trăsăturilor inerente grupului criminal organizat.

Acest lucru a fost etalat cât se poate de bine în următoarea speță jurisprudențială: „inculpatul L.I. a creat un grup criminal organizat, dintre care făceau parte M.G., P.V., S.V. și alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală, cu un grad înalt de coordonare și statornicie a legăturilor dintre membrii grupului criminal, existenței unui plan bine determinat, cu desemnarea rolurilor și funcțiilor între membrii grupului, a unor acte și operațiuni concrete, caracterul retras și nivelul de izolare de societate al acestei formațiuni, în vederea comiterii infracțiunilor privind

circulația ilegală a substanțelor narcotice în scop de înstrăinare, pentru obținerea unui beneficiu financiar [17]”.

În cazul unor dubii privind existența sau lipsa grupului criminal organizat, cele comise de un grup de persoane trebuie apreciate în favoarea făptuitorilor, *i.e.* ca nefiind comise de către un grup criminal organizat. Eventual, cele săvârșite ar putea fi reîncadrate conform normei ce cuprinde semnul circumstanțial agravant „de două sau mai multe persoane” sau conform normei înscrise în cadrul componentei de bază (în lipsa altor semne circumstanțiale agravante).

În fine, încadrarea celor săvârșite potrivit normei ce cuprinde, în calitate de semn calificativ sau în postura de semn constitutiv în cadrul componentei de bază, faptul săvârșirii infracțiunii de către un grup criminal organizat, exclude reținerea la individualizare a circumstanței agravante consemnate la lit. c) alin. (1) art.77 CP RM. La această concluzie ne îndeamnă prevederea de la alin. (2) art. 77 CP RM, în corespundere cu care „[d]acă circumstanțele menționate la alin. (1) sunt prevăzute la articolele corespunzătoare din Partea specială a Codului penal în calitate de semne ale acestor componente de infracțiuni, ele nu pot fi concomitent considerate drept circumstanțe agravante [1]”.

Referințe:

1. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129, republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74.
2. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 31 octombrie 2018. Dosar nr. 1ra-1945/2018. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12171
3. Criminal Code of Lithuania. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: https://www.legislationline.org/download/id/8272/file/Lithuania_CC_2000_am2017_en.pdf
4. Уголовный кодекс Республики Беларусь. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: https://kodeksy-by.com/ugolovnyj_kodeks_rb/16.htm
5. RENIȚĂ, GH. Răspunderea penală pentru manipularea unui eveniment și pariurile aranjate. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2020. 348 p.
6. Sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 15 mai 2017. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: https://jbl.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0e0cc4a5-4539-e711-80d3-0050568b2c1f

7. Sentința Judecătorei Edineț, sediul Ocnița din 13 iulie 2020. Dosar nr.1-15/19. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: https://jed.instante.justice.md/pigd_integration/pdf/bbb947c3-6e28-4237-a70e-8259fe20bd86
8. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 24 noiembrie 2020. Dosarul nr. 1a-459/2020. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: https://cab.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/01c857d0-b1c1-46e6-bbf5-e9fee366f649
9. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353
10. Codul penal al României în redacția anului 2009. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: <https://lege5.ro/gratuit/gezdmnrzgi/cuprins-codul-penal?dp=gqytsojshe4do>
11. BRÎNZA, S., STATI, V. Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
12. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 11 iunie 2019. Dosarul nr. 1ra-965/2019. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13945
13. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 26 februarie 2019. Dosarul nr. 1ra-99/2019. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13202
14. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 15 mai 2019. Dosarul nr. 1ra-457/2019. [Accesat: 11.05.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13612
15. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 22 martie 2022. Dosarul nr. 1ra-2144/2021. [Accesat: 25.05.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=20858
16. PASAT, A.-O. Analiza juridico-penală a infracțiunilor vamale conform legislației Republicii Moldova și României. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016. 284 p.
17. Opinia separată a judecătorilor V. Timofti și D. Mardari asupra Deciziei Colegiului penal lărgit al Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 02 februarie 2021. Dosarul nr.1ra-3/2021. [Accesat: 25.05.2022] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=17972